

Οἱ λόγοι μου τόσῳ βαθεῖαν αἴσθησιν ἐνεποίησαν τῷ Σαβέλιτις, ὥστε ἐκτύπησε τὰς χεῖρας καὶ διέμεινε βωδὸς καὶ ἀκίνητος.

«Τί στέκεσαι αὐτοῦ ἄν κούτσουρο;» ἀνέκραξα ὀργίλως. Ὁ Σαβέλιτις ἤρχισε νὰ θρηνηῖ.

«Ὁ πατέρα μου Πιότρ Ἀνδρέιτις, ἐφέλλισε διὰ τρεμούσης φωνῆς, μὴ μὲ κάμης νὰ ποθᾶνω ἀπὸ λύπην. Φῶς μου, ἀκουσέ με τὸν γέροντα. Γράψε εἰς αὐτὸν τὸν ληστήν πῶς ἐχωράτευες, πῶς δὲν εἶγαμε ποτέ μας τόσα χρήματα. Ἐκατὸν ρούβλια! Θεὸς πολυεὐσπλαγχνε! ἐπέ του πῶς οἱ γονεῖς σου σοῦ ἔχουν αὐστηρῶς ἀπαγορεύσει νὰ μὴ παίξῃς ποτέ ἄλλο, ἐκτὸς ἀπὸ βῶλους.

— Θὰ σιωπήσῃς τῷ εἶπον, διακόπτων αὐτὸν ἀποτόμως· δὸς τὰ χρήματα, ἢ σὲ διώχνω ἀπ' ἐδῶ μὲ ταῖς κλωτσαῖς».

Ὁ Σαβέλιτις μὲ ἐκύτταξε, καὶ εἰς τὸ πρόσωπόν του ἀπετυποῦτο βαθυτάτη λύπη· ὑπῆγε δὲ νὰ φέρῃ τὰ χρήματα. Τὸν ἐλυπήθην τὸν δυστυχῆ γέροντα· ἀλλ' ἤθελον νὰ χειραφετηθῶ, καὶ νὰ ἀποδείξω, ὅτι δὲν ἤμην πλέον παιδί. Ὁ Ζουρίνης ἔλαβε τὰ ἑκατὸν ρούβλια του. Ὁ Σαβέλιτις ἔσπευσε νὰ ἐτοιμάσῃ τὰ τῆς ἀναχωρήσεως ἐκ τοῦ καταραμένου ἐκείνου ξενοδοχείου. Ἐπανελθὼν δὲ μοὶ ἀνήγγειλεν, ὅτι οἱ ἵπποι ἦσαν ἐξευγμένοι.

Ἄνεχώρησα ἐκ Σιμβίρσκ μὲ ἀνήσυχον συνείδησιν καὶ ἐνδομύχως δυσηρεστημένος μὲ τὸν ἐαυτὸν μου· οὔτε ἀπεχαιρέτισα τὸν διδάσκαλόν μου, τὸν ὁποῖον ὑπέθετον, ὅτι οὐδέποτε πλέον ἐμελλον νὰ ἐπανιδῶ.

[*Ἐκεῖται συνέχεια].

**Π.

ΡΟΥΜΕΛΗ

Συνήχεια· ἐδί σελ. 566.

Α'

Ἐν τῇ θαλάσῃ.

Οἱ λεμβοῦχοι. — Ἐπίνειον τῶν Καλαμῶν. — Αἱ Καλάμαι. — Θέα ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως. — Ὁ Πύργος τοῦ Βιλλαρδουίνου. — Μία γνωριμία ἐν Καλάμαις. — Ὁ Γερμανὸς συνταξιδιωτῆς μου. — Ἐντυπώσεις Ζακύνθου. — Πρώτη θέα τοῦ Μεσολογίου.

Πολὺ πρὶν ἀγκυροβολήσωμεν ἐν τῷ ὄρμῳ τῶν Καλαμῶν τὸ ἀτμοπλοῖον εἶχεν ἤδη ἀλωθῆ ἐξ ἐφόδου ὑπὸ τῶν λεμβούχων, οἵτινες ὡς σχοινόβαται καὶ πειραταὶ συγχρόνως κατορθώνουσι μὲ κίνδυνόν καταποντισμοῦ νὰ προσδέσωσιν εἰς τὰ πλευρὰ αὐτοῦ τὰς λέμβους, καὶ διὰ τῶν κάλων ἀναρριχώμενοι καὶ ὑψούμενοι ὁ μὲν ἐπὶ τῆς βράχως τοῦ δὲ, εἰσπηδῶσιν ἐντὸς τοῦ σκάφους μετ' ἀπαρμιλλοῦ τέχνης καὶ γοργότητος. Περιερχόμενοι δὲ τότε ἀπὸ τῆς πύρας μέχρι τῆς πρύμνης, καθιδροὶ ἐκ τοῦ ἀγῶνος καὶ ἐρυθροὶ τὴν μορφήν, προσκαλοῦσι τοὺς βουλομένους νὰ ἐξέλθωσι καὶ εἰς τὸ πρῶτον κατανευτικὸν σημεῖον αὐτῶν ἀναρπάζουσι τὰς ἀπο-

σκευὰς τῶν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, καὶ ῥίπτουσιν αὐτὰς ἀναμιζ ἐν τῇ προσδεδεμένη λέμβῳ, οὐδὲν ἰδιοκτητῶν, ὅτι πιθανὸν νὰ συντριβῶσιν οὕτω κρημνιζόμενα τὰ κιβώτια τῶν ἢ καὶ νὰ πέσωσιν εἰς τὴν θάλασσαν.

Εὐτυχῶς δὲν μετεῖχον τῆς ὀχλοβοῆς ταύτης, διότι ἐσκόπουν μόνον ὡς ἐπισκέπτης νὰ ἐξέλθω εἰς Καλάμας ἐπωφελοῦμενος τῆς τριώρου σταθμεύσεως τοῦ ἀτμοπλοῖου. Ἀνέμεινα λοιπὸν ἕως νὰ παρέλθῃ ἡ μεγάλη σύγχυσις τῆς ἀποβιβάσεως καὶ τότε κατήλθον ἐν λέμβῳ ἣτις μ' ἔφερε πρὸς τὴν κιγκλιδωτὴν προκυμαίαν.

Αἱ Καλάμαι ἀπέχουσι τῆς θαλάσσης μόλις 4—5 στάδια. Παρὰ τὴν ἀκτὴν ὑπάρχουσι ὀλίγα οἰκήματα, κατὰ τὸ πλεῖστον καφεπωλεῖα ἢ μαγειρεῖα, ἐξέχει δὲ κατὰ τὸν ὄγκον μεταξὺ αὐτῶν τὸ δημόσιον ζυγιστήριον τῶν σύκων, ἄτινα, ὡς γνωστὸν, εἶνε τὸ κυριώτατον προϊόν τῆς Μεσσηνίας ἐξαγόμενα κατὰ μυριάδας ὄλας στατήρων.

Ἡ μεταξὺ τοῦ ἐπίνειου καὶ τῆς κυρίας πόλεως συγκοινωνία ἐκτελεῖται δι' ἀμαξῶν, ὧν αἱ πλεῖστοι εἶνε πενιχραὶ καὶ γεγηρακυῖαι ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐνῶ κυλινδοῦνται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, οἱ ἐν αὐταῖς ἐπιβάται ἀκούουσι τρίζοντα μέχρι συντριβῆς τὰ ξύλα καὶ τὰ σίδηρα, ἀναγκάζονται δὲ νὰ συγκρατῶνται στερεῶς ἐπὶ τῶν ἀχυρίνων προσκεφάλων, ἵνα μὴ σφενδονισθῶσιν εἰς τὸν ἀλευρῶδη κοινορτὸν τῆς ὁδοῦ, νὰ τηρῶσι δ' ἔτι συνεσφιγμένως τὰς σιαγῶνας καὶ ὑπομονητικῶς σιγηλὰ τὰ χεῖλη ἂν δὲν θέλωσι νὰ κατακόψωσι διὰ δηγμάτων τὴν γλῶσσαν αὐτῶν κατὰ τοὺς ἄλλεπαλλήλους τῆς ἀμάξης κλονισμούς.

Ἡ ὁδὸς αὕτη οὐδὲν ἔχει τὸ ἀξιοθέατον ἐκτὸς κοινῶν τινῶν κήπων καὶ ἀγρῶν. Ἐκπληττεται τις μόνον πρὸς στιγμὴν ἐπὶ τῇ θεᾷ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς παραλλήλως τῇ ὁδῷ ἐστρωμένης. Σιδηροδρόμος ἐν Καλάμαις; Πότε καὶ πῶς ἐγένεεν αὐτὸ χωρὶς νὰ ἔχη κανεὶς εἰδῆσιν; Ἄλλ' ἡ εὐάρεστος ἐκκληξὶς παύει εὐθὺς ὡς ἐρωτήσῃ τινὰ, ὅστις θὰ τῷ ἀπαντήσῃ ὅτι ἡ γραμμὴ ἐστρώθη μόνον ἵνα διευκολύνῃ τὴν μεταφορὰν ὑλικῶν πρὸς κατασκευὴν τῆς προκυμαίας. . .

* *

Αἱ Καλάμαι ἀνεπιφυλάκτως δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι εἶνε μία ἀπὸ τὰς καλλίστας πόλεις τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἡ χλοερὰ καὶ γραφικὴ θέσις ἐν ἣ κεῖται, καὶ ὁ ποταμὸς Νέδων, ὁ νῦν Δαφνῶν, ῥέων παρ' αὐτῇ, καὶ αὐτὸ τὸ σχέδιον τῶν ὁδῶν εἰς τὴν χάραξιν τῶν ὁποίων εἰργάσθησαν πρῶτοι οἱ Γάλλοι, καὶ ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἔτι τῶν οἰκιῶν κομψή καὶ φιλόκαλος, πάντα ταῦτα συντείνουσι πρὸς ὠραϊσμόν τῆς μεσσηνιακῆς πρωτεύουσας.

Ἡ διὰ τῆς ἀγορᾶς διάβασις εἶνε μοναδικὴ ὡς πρὸς τὴν θέαν, ἣν παρέχουσι τὰ ἐγγύρια μεταξωτὰ ὑφάσματα ἀτελευτήτως ποικιλόχρωμα, ποικιλόσχημα καὶ πολυειδῆ, ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου κυματίζοντα ἀνὰ τὰς θύρας καὶ τὰ παρὰ θύρα τῶν καταστημάτων ὡς τόσαι φανταστικαὶ σημαῖαι ἀνυπάρκτων ἐθνικοτήτων. Μετὰ δυσαρρεσκείας ὅμως ἐνιαχοῦ βλέπει τις παραπλεύρως τῶν εὐθύμων τῆς μετὰξῆς χρωμάτων ὀλόκληρα ὑελόφρακτα ἐρμάρια περιέχοντα συλλογὰς ἀγγεμάχων ὄπλων, ἀπὸ κάμας μέχρι σουρζα καὶ ἀπὸ χατζαρίου μέχρι λάζου.

Ἄποια ἀντίθεσις!

Ἡ βιομηχανία, ἡ πρόοδος, ἡ ἐργασία, ἡ παραγωγή, ἡ ζωή—καὶ παρ' αὐτῆ ἡ ὀπισθοδρομησις, ἡ ἐπιβουλὴ, τὸ ἔγκλημα! . .

Ἔ! εἶθε, εἶθε νὰ μὴ εἶνε μακρὰν ὁ χρόνος, καθ' ὃν καὶ ἐκεῖ ὅπου ἀποστίλθουσι νῦν λεπίδες μαχαιρῶν, θ' ἀναρτηθῶσι διαφανῆ μαντύλια καὶ ζῶναι σηρικαί.

Ἡ πόλις τῶν Καλαμῶν εἶνε ἐλαφρῶς ἀνωφερῆς πρὸς τὴν ἡρειπωμένην ἀκρόπολιν. Ἴν' ἀνέλθῃ δέ τις πρὸς αὐτὴν διέρχεται διὰ στενῶν τινῶν ὁδῶν, κατ' ἀνάγκην δὲ παρελαύνει καὶ πρὸ τῶν κιγκλιδωτῶν παραθύρων τῶν φυλακῶν, ἐφ' ὧν διακρίνει ἐπιμόνως προσκεκολλημένας μορφὰς ἀνίπτους καὶ ἀκτενίστους ἀπομουζώσας ἐκείθεν ἀέρα ἐλεύθερον.

Μολονότι ἡ ὥρα ἦν δεκάτη καὶ ὁ ἥλιος ἐθέρμαιεν ἀνηλεῶς τὸ ἀλεξήλιόν μου, ἀκατάσχετος περιεργία μὲ εἴλκυε πρὸς τὴν ἀκρόπολιν. Ἀψηφίσας λοιπὸν τὸν ἥλιον καὶ διαβάς διὰ τῶν τριῶν θολωτῶν πυλῶν ἀνευ τινὸς συντρόφου ἢ ὁδηγοῦ, ἀλλὰ τυχαίως πάντοτε βαδίζων εὐρέθην τέλος ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῆς. Ἡ ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως ἀνάβασις ἀξίζει ἀληθῶς τὸν κόπον. Θαυμασία εἶνε ἡ ἀπ' αὐτῆς θέα τῆς πόλεως, τοῦ ποταμοῦ Δαφνῶνος μετὰ τῆς μακρᾶς γεφύρας του, καὶ τοῦ μεσσηνιακοῦ πεδίου μετὰ τῶν περίξ ποικιλοσχήμων λόφων καὶ βουνῶν. Ἐξικνεῖται δ' ἐκείθεν ἐλεύθερον τὸ βλέμμα πρὸς ὅλην τὴν θάλασσαν, ἥτις περιλαμβάνεται ἐντὸς τῆς εὐρείας ἀγκάλῃς τοῦ Μεσσηνιακοῦ κόλπου. Ἄλλ' ἐπὶ τόπου οὐδὲν ἔχω νὰ ἴδω ἐπὶ τῶν φραγκικῶν τειχῶν τῆς ἀκροπόλεως εἶνε δὲ καὶ τόσον ἡρειπωμένα ὥστε ὀλόκληρος ἡ περιοχὴ αὐτῶν ὁμοιάζει μᾶλλον ἀγρὸν χέρσον ἢ φρούριον.

Μόνος ὁ πύργος τηρεῖ ἐτι τινὰς τῶν τοίχων, αἱ δὲ θύλοι του δὲν εἶνε ἐξ ὀλοκλήρου κατεστραμμένοι. Καὶ ἔχει τινὰ ἐπισημότητα τὸ εἶρεῖπιον τοῦτο, διότι ὑπὸ τὴν στέγην αὐτοῦ εἶδε τὸ φῶς ὁ Γουλιέλμος Βιλλαρδουίνος Β' καὶ ἀπέκτησεν ἐκεῖ τὸ πρῶτον τοὺς περιφήμους διὰ τὸ μέγεθος ὀδόντας του. Εἰσελθὼν ἀπὸ τινος ὀπῆς τοῦ τοίχου ἐντὸς τοῦ πύργου, ὃν ἐνόμιζον ἐρημον, μετ' ἐκπλήξσεως βλέπω τοὺς ἀπίρους κατωίκοις αὐτοῦ κατὰ σμήνη ἡθροισμένους ἀνά

τὰς γωνίας καὶ προσκεκολλημένους ἐπὶ τῶν λίθων στερεῶς καὶ ἀδιασπάστως. Ἐν τῷ ὑπερφάνῳ πύργῳ τοῦ Βιλλαρδουίνου ὑπάρχει νῦν ὀλόκληρος μεγαλόπολις. . . κοχλιῶν.

Παραδόξως ἀπὸ τινος ὑγρᾶς καὶ σκιερᾶς γωνίας τῆς θόλου προβάλλουσι θαλεροὶ καὶ ἀμαζόντες βλαστοὶ πολυτριχίου, ἀπὸ τῶν ὁποίων δύναμαι ἀνέτως νὰ δρέψω τινὰς εἰς ἀνάμνησιν τῆς μονήρους ταύτης ἐκδρομῆς μου.

**

Κατελθὼν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως εὐρέθην καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον ἐν τῇ πλατείᾳ τῶν Καλαμῶν, ὅπου καφεπωλεῖα ὑπάρχουσι πολλὰ καὶ ἡλιακὸν ὠρολόγιον ἐν τῷ μέσῳ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου πεπονημένον. Παρέμεινα δ' ἔξωθεν ἐνὸς καφεπωλείου ἵνα κενώσω ποτήριον ψυχροτάτης καὶ εὐώδους λεμονάδας, συναντήσω δὲ μετ' ὀλίγον ἐκεῖ καὶ τὴν ἀμαζαν, ἥτις θὰ μ' ἐπανέφερον εἰς τὴν παραλία.

Πλησίον μου ἐκάθητο κύριός τις καλῶς ἐνδεδυμένος, τεσσαρκακοντούτης ἴσως τὴν ἡλικίαν, ἐμβριθῆς τὴν μορφήν, φέρων δασὺν καὶ ἐπιμήκη μαῦρον πώγωνα καὶ δίοπτρα ἐπίχρυσα ἐπὶ τῆς ῥινόσ. Ὁ κύριος οὗτος ἀνεγίνωσκεν ἐφημερίδα, ἔστρεψε δ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀναγνώσεως δις ἢ τρίς τὸ βλέμμα πρὸς ἐμὲ καὶ τέλος εὐμενῶς μειδιῶν μὲ ἠρώτησεν ἂν θὰ μείνω ἐπὶ πολὺ ἐν Καλάμας. Τῷ ἀπήντησα φυσικὰ ὅτι θὰ μείνω μόνον ἡμίσειαν ὥραν ἀκόμη. Ὁ κύριος ἐδίπλωσε τότε τὴν ἐφημερίδα του ἐπλησίασε τὸ καθισμὰ του καὶ ἐπιθυμῶν φαίνεται νὰ μὲ διασκεδάσῃ κατὰ τὸ μικρὸν διάστημα τῆς ἐν Καλάμας διαμονῆς μου, ἤρξατο ζωηρῶς ὀμιλῶν περὶ τῶν πολιτικῶν πραγμάτων. Καὶ πρῶτον περὶ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν, αἵτινες μετ' ὀλίγας ἡμέρας θὰ ἐγίνοντο, περὶ τῶν ὑψηλῶν καθηκόντων τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων καὶ τῆς ἀξίας τῆς ψήφου τοῦ λαοῦ· ἔπειτα περὶ καθολικῆς ψηφοφορίας καὶ τοῦ ἐνιαίου τῆς ψήφου· περὶ τῆς κυβερνητικῆς ἀδεξιότητος ἐν τῇ ἐξωτερικῇ πολιτικῇ· περὶ Βίσμαρκ καὶ Αὐστρίας καὶ χιλίων ἄλλων πραγμάτων. Ἐν πάσι δ' ἐπεδείκνυν ἀκριβῆ μελέτην τῶν πραγμάτων—ἐκ τῶν ἐφημερίδων—καὶ εὐχέρειαν περὶ τὸ λαλεῖν οὐχὶ τὴν τυχοῦσαν καὶ γλῶσσαν σφόδρα ἐπιμελημένην. Παρέσυρε δὲ ὁ χειμάρρος τῆς εὐγλωττίας του ὡς ξηρὰ φύλλα τὰς μονοσυλλάβους καὶ δυσυλλάβους ἀπαντήσεις, ἃς ἐξ ἀβρότητος ἐπρόφερον ἐνίοτε τὰ χεῖλη μου.

Ἐπέθετο ἄλλως τε ὅτι ὁ κύριος οὗτος θὰ εἶνε ἴσως βουλευτῆς τῆς ἐπαρχίας ἢ πολιτευόμενός τις τῶν ἐν αὐτῇ, καὶ ἐδικαίουν τὰ θέματα περὶ τὰ ὁποῖα ἐστρέφετο ἡ ὀμιλία του ὡς ὠροδείκτας.

Εὐτυχῶς ἐξαντλήσας φαίνεται τὸ θέμα ἢ ἀλήθως τὸν λάρυγγα ἐκ τῆς συνεχοῦς ὀμιλίας ἐζήτησε ποτήριον ὕδατος, εἶτα δὲ μειλιχιώτερον καὶ οἰκειότερον ὑπέλαβε :

— Κρῆμα 'πού δὲν θὰ μείνετε ἐδῶ; θὰ σὰς εἶχα πιθανῶς πελάτην μου.

— Βεβαίωτατα! ἀπήνησα καὶ ἐσκέφθην ὅτι ὁ κύριος θὰ κάμνη βέβαια τὸν δικηγόρον ἢ τὸν ἱατρόν.

— Ἀληθινά, βλέπω ἓνα κουμπὶ σας ἔξηλωμένο· κοντεύει νὰ πέσῃ ἀπὸ τὸ σακκάκι σας καὶ θὰ τὸ χάσετε εἰς τὸ ταξίδι. Ἄν θέλετε μιὰ στιγμή. . .

Δὲν ἀπήνησα τίποτε, ἀλλὰ βεβαίως ἡ φυσιογνωμία μου θὰ μετεμορφώθῃ εἰς θαυμαστικόν, ὅταν εἶδον τὸν κύριον ὀπλιζόντα τὸν μέσον δάκτυλον διὰ μεγάλης σφαιροειδοῦς δακτυλήθρας, προσδένοντα κόμβον εἰς τὴν ἄκραν μελανῆς κλωστῆς καὶ προφέροντα τὰς λέξεις :

— Εἶμαι φραγκοροάπτῃς!

Τῇ αὐτῇ στιγμή ὁ ἀμαξηλάτης μὲ προσεκάλει νὰ φύγω διὰ νὰ μὴ με ἀφήσῃ τὸ ἀτμόπλοιον ὡς ἔλεγε. Μὴ δυνάμενος ν' ἀναμένω ἐπὶ πλέον ἀπεχαιρέτισα εὐχαριστῶν τὸν μόνον ἄνθρωπον ὃν ἐγνώρισα ἐν Καλάμαις, τὸν εὐγλωττον καὶ φιλόφρονα φραγκοροάπτῃν.

Εἰς ἐκ τῶν ὀλίγων κινδύνων, οὓς διέτρεξα ἐν τῇ ζωῇ μου, εἶνε ἀναμφιβόλως καὶ ὁ ἐν τῇ ἀμαξῇ κατὰ τὴν πρὸς τὴν παραλίαν ἀβάθρον. Ὁ ἀμαξηλάτης δὲν ἠρέσθη εἰς τόσους ἐπιβάτας, ὅσους θὰ ἠδύναντο νὰ φέρωσιν ἡ ἀμαξά καὶ οἱ ἵπποι του καὶ αὐτός — ἐξ ἴσου σκελετώδεις καὶ οἱ τέσσαρες — ἤθελεν ὁ ἀσυνειδήτος ὀκτώ. Ἄγνοῶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τίνος ἀγίου ἐφθάσαμεν μετὰ τρία ὅλα τέταρτα τῆς ὥρας, σωθέντες ἐκ πιθανωτάτου ναυαγίου ἐν τῇ ξηρᾷ, ἀκέραιοι εὐτυχῶς καὶ μόνον μεμωλωπισμένοι τὸ σῶμα ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους συνθλίψεως.

* *

Εἰς τοὺς εὐαριθμούς ἐπιβάτας τοῦ ἀτμοπλοίου προσετέθη καὶ εὐμήκης τις κύριος ἐκ Μεθώνης ἀπερχόμενος, γερμανὸς τὴν πατρίδα, ξανθὸς καὶ ἰσχυρὸς ὡς εἰς τῶν ἐπτὰ σταχυῶν, οὓς εἶδε καθ' ὑπνοῦς ὁ Φαραῶ. Ἦκουσα δ' αὐτὸν εὐχαρίστως ἀποστεινόντα ἑλληνιστὶ τὸν λόγον πρὸς τὸν θαλαμηπόλον τοῦ ἀτμοπλοίου, ὃν παρεκάλει νὰ τῷ δώσῃ ἂν ἔχη ἐν δωμάτιον μεσημβρινόν. Εἰς τὴν παραδοξὸν ταύτην αἰτήσιν ἐκεῖνος ἐπέδειξε πρὸς τὸν ξένον τρεῖς διαφοροὺς κενοὺς θαλαμίσκους, ἵνα ἐκλέξῃ ὄντινα θέλει. Καὶ ὁ Γερμανὸς συμβουλευθεὶς μικρὰν πυξίδα, ἣν ἀπὸ τοῦ τραχήλου εἶχεν ἀνηρητήμενην, διητυθύνθη πρὸς ἐκεῖνο τὸ δωμάτιον, ὅπερ ἐδείκνυεν ὁ μεσημβρινὸς πόλος τῆς μαγνητικῆς βελόνης.

Ἡ πράξις σου αὕτη ἦτο τὸσφ πρωτότυπος, ὥστε ἀνυπομόνως προσεδύκων τὴν ὥραν, καθ' ἣν θὰ δυνηθῶ νὰ συνάψω μετ' αὐτοῦ συνδιαλέξιν. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος ἀγνοῶν βεβαίως τὴν ἀνυπομονησίαν μου, ἐπιθυμῶν δὲ ἴσως καὶ νὰ ἀνα-

παυθῇ ἐν τῷ μεσημβρινῷ τοῦ θαλαμίσκου, μύλις μετὰ δύο ὥρας ἠδύοκησε ν' ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος κρατῶν ἐν τῇ χειρὶ βιβλίον ἐσταχυωμένον. Ἦδυνάμην τέλος νὰ τῷ ὀμιλήσω ἀρχόμενος ἀπὸ τίνος κοινοτοπίας :

— Εἰς ποῖον μέρος θ' ἀποβιβασθῆτε;

— Εἰς Κέρκυραν, ἀπήνησα συσφίγγων τοὺς ὀδόντας καὶ ἀνυψῶν τὰς ὀφρῦς, ὅπως πράττουσι συνήθως οἱ ξένοι ὅταν προφέρωσιν ἑλληνικὰς λέξεις.

— Καὶ ταξιδεύετε μόνος;

— Ὄχι, ὅταν ταξιδεύω εἰς ἑλληνικὰς θαλάσσας ἔχω πάντοτε μαζί μου μίαν ἀχώριστον σύντροφον.

Καὶ ὅμως ἐγὼ δὲν εἶδον νὰ ἔχη καμμίαν σύντροφον. . . Ἴσως θὰ εἶνε ἰδιότροπὸς τις Γερμανὸς ἐσκέφθην κεκλεισμένη εἰς κανὲν ἄλλο μεσημβρινὸν δωμάτιον. Καὶ χωρὶς νὰ θέλω ἤρχισα νὰ συλλογίζωμαι ἂν εἶνε νέα ἡ γραῖα. . .

Ἄλλ' ὁ Γερμανὸς μου ὡς νὰ ἐμάντευσε μέρος τῶν διαλογισμῶν μου προσέθηκε μειδιῶν :

— Ὄ! Καὶ τὴν γνωρίζετε πολὺ καλὰ σεῖς.

— Τὴν γνωρίζω τὴν σύντροφόν σας, τὴν κυρίαν; . . .

— Ὄ! ναί, ναί. . . τὴν κυρίαν Ἑλληνικὴν Γραμματικὴν! Καὶ μοι ἔδειξε τὸ βιβλίον, ὅπερ ἐκράτει ἀνὰ χειρᾶς.

— Καὶ μελετᾶτε ἑλληνικὰ καὶ εἰς τὴν ξηρὰν καὶ εἰς τὴν θάλασσαν;

— Ὄ! Εἰς τὴν θάλασσαν μελετῶ μὲ περισσοτέραν ἐπιμέλειαν.

— Καὶ διατὶ τάχα; ἠρώτησα ἀπορῶν ἐπὶ τῇ νέᾳ ταύτῃ πρωτοτυπίᾳ.

— Αἶ, μὰ ὅταν ταξιδεύω, ἔχω πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὅτι πιθανὸν νὰ ναυαγήσωμεν εἰς καμμίαν ἀγρίαν παραλίαν ἑλληνικὴν, καὶ ἂν ναυαγήσωμεν θὰ εἶνε βεβαίως χρησιμώτατον νὰ ὀμιλῶ καλῶς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν διὰ νὰ συνεννοῦμαι.

Δὲν εὖρον καταλλήλον ἀπάντησιν εἰς τὴν σκέψιν ταύτην καὶ μόνον κατένευσα τὴν κεφαλὴν καὶ ἔτεινα τὴν χεῖρα, ἵνα ἴδω τὸ πολυτίμον βιβλίον τοῦ ξένου. Ἄλλ' ἐκεῖνος ἀπέσυρε βιαίως αὐτό :

— Ὄ! ὄχι, ὄχι, ἔχω κατὶ σημειώση μὲ τὸν ὄνυχον εἰς τὸ περιθώριον. Σταθῆτε νὰ σὰς δώσω ἐν ἄλλο ἀντίτυπον.

Καὶ πρὶν ἢ προφθάσω νὰ τῷ εἶπω ὅτι δὲν εἶνε ἀνάγκη, κατῆλθε ταχέως καὶ ἐπανῆλθε φέρων ἕτερον ἀντίτυπον τῆς γραμματικῆς τοῦ κ. Αὐγούστου Βόλτζ.

— Καὶ ἔχετε δύο ἀντίτυπα;

— Ὄ! βεβαίως ἔχω δύο ἀντίτυπα!

— Δύο ἀντίτυπα ὅμοια;

— Ὄ! ναί, ὅμοια! ἐν εἰς τὸ θυλάκιόν μου καὶ ἐν εἰς τὸ κιβώτιόν μου.

— Καὶ διατὶ αὐτό;

— Ἄν ἀπολέσω τὸ ἓν, θὰ ἔχω πάλιν ἓν, καὶ ἂν ἀπολέσω τὰ δύο, δὲν θὰ ἔχω οὐδέν. Ὡστε πρέπει νὰ ἀπολέσω καὶ τὰ δύο ἀντίτυπα, ὅπερ δύσκολον, διὰ νὰ μείνω χωρὶς ἑλληνικὴν γραμματικὴν. Ἐκαταλάβετε τώρα;

— Ἐκατάλαβα... καὶ βλέπω ὅτι ἔχετε πολὺ δίκαιον.

Ὅταν κατήλθον τὴν ἑσπέραν ἵνα κατακλιθῶ εἶδον τὸν Γερμανὸν μου μεταφέροντα τὸν σάκκον του καὶ τὰς λοιπὰς ἀποσκευὰς του εἰς ἕτερον θαλαμίσκον. Τὸν ἠρώτησα διατί ἀλλάσσει κλίνην.

— Ὡ! διότι τὸ δωμάτιον τὸ ὅποιον εἶχα δὲν εἶνε πλέον μεσημβρινόν, καὶ ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ κοιμηθῶ εἰς δωμάτιον μὴ μεσημβρινόν.

* *

Ἡ στενὴ καὶ τοξοειδὴς πόλις τῆς Ζακύνθου ἀπὸ τοῦ λιμένος ὁμοιάζει λευκὸν περιλαίμιον...

Ἐνῶ παρετήρουν ἀπὸ τῆς πύργης τοῦ ἀτμοπλοίου τὰ ὑψηλὰ κωδωνοστάσια, τὰς μεγάλας οἰκίας καὶ τὴν λιθόστρωτον Στράτα μαρίνα, ἤκουσα ὀπισθὲν μου τὸν Γερμανὸν μολογοῦντα:

— Πτώσεως δοτικῆς, κλίσεως τῆς τρίτης, γένους ἀρσενικοῦ· ἀφεις, ἀφέντος, ἀφέντι. Αἱ! ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω τὴν σημασίαν αὐτῆς τῆς δοτικῆς, τὴν ὅποιαν μοὶ λέγουσιν ὅλοι οἱ λεμβούχοι.

Ἐνόησα περὶ τίνος ἐπρόκειτο καὶ γελῶν ἐπὶ τῇ τεχνολογικῇ ἀπορίᾳ τοῦ ξένου, ἐξήγησα πρὸς αὐτὸν ὅτι δὲν εἶνε δοτικὴ ἀλλὰ κλητικὴ σημαίνουσα τὸν κύριον ἢ ζακυνθινὴ λέξις: Ἀφέντη!

Ἄνασῦρας δ' ἐκεῖνος μικρὸν σημειωματάριον ἀπὸ τοῦ θυλακίου ἀνέγραψε τὴν παρατήρησίν μου.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ τὸν ἠρώτησα ἂν ἤθελε νὰ ἐξέλθωμεν ὁμοῦ εἰς Ζάκυνθον, ὅπου ἠδυνάμεθα νὰ διαμείνωμεν ἐπὶ ὀλοκλήρους ὥρας μέχρι τοῦ μεσονυκτίου. Ἀπεδέξατο δὲ εὐχαρίστως καὶ δι' ἐνθουσιωδῶν ἐπιφωνημάτων τὴν πρότασιν.

Δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι περιήλθον ὅλην σχεδὸν τὴν πόλιν μετὰ τοῦ συντρόφου μου Γερμανοῦ.

Πανταχοῦ εὐθυμία, ζωὴ, κίνησις. Αἱ χρωματισταὶ ὄψεις τῶν οἰκιῶν φαίνονται ἀποπνεύουσαι ἀνέκφραστον τινα χαρὰν καὶ θυμηδίαν, ἐνῶ ἐπὶ τῶν πλείστων παραθύρων αὐτῶν διακρίνει τὸ βλέμμα τοῦ διαβάτου χαρίεντα συμπλέγματα γαστρῶν καὶ νεανίδων, ἐν οἷς συμμίγνυνται μετὰ θαυμασίας ἀρμονίας πλεξίδες καστοναὶ καὶ φύλλα πράσινα, καὶ καυτίζονται, χεῖλη καὶ παρειαὶ μετὰ γραρυφῶν καὶ ῥόδων.

Ἐπ' ἀρχοῦσιν ὁμοῦ καὶ παράθυρα ἐν οἷς με-

τρῶν τις πλείωτερας κόρας ἢ γάστρας, ἤμιστα μακαρίζει τὸν κηπουρὸν πατέρα.

Τί δὲ νὰ εἶπῃ τις περὶ τῶν ἐξοχῶν τῆς Ζακύνθου; Δὲν ἔχουσι μόνον πλουσίαν βλάστησιν, ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνικὴν τὴν μορφήν. Οἱ κήποι δὲν περιφράττονται διὰ τῶν χονδροειδῶν ἐκεῖνων ἐκ χώματος τοιχωμάτων τῶν διὰ θύμου ἐστεμμένων, ἀτινα βλέπομεν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἀλλὰ κάλαμοι πρὸς ἀλλήλους δεδεμένοι ἀποτελοῦσι κομψοὺς κιγκλιδωτοὺς φράκτας. Οἱ ἀγροτικοὶ οἰκίσκοι δὲν εἶνε ἀχρωμάτιστοι, ταπεινοὶ ὡς σταῦλοι καὶ δυσειδεῖς ὡς ἀχυρῶνες, ἀλλὰ χαριέσταται οἰκοδομαὶ ἐν τῷ μέσῳ τεχνικώτατα διηρημένων καὶ φιλοπόνως καλλιεργούμενων κήπων, ὧν πολλοὶ ἔχουσιν ἔτι, ἀπίστευτον ἀληθῶς, ἐκ λευκοῦ γλυπτοῦ μαρμάρου πεποιημένας τὰς πρὸς τὴν ὁδὸν θύρας.

Ὁ ὀδοιπὸρος ὁ διερχόμενος διὰ τῆς ὥραιας νήσου τοῦ Ἰονίου, ἥτις τῷ ἀποστέλλει ὡς εὐώδεις χαιρετισμοὺς καὶ μέχρι τῆς θαλάσσης ἔτι τὰ μπουγαρίγια καὶ τὰ τζαντζαμίγια τῆς, φεύγων ἀποκοιμίζει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀνάμνησιν τῆς Ζακύνθου τρυφερὰν, περιπαθῆ, γλυκυτάτην ὡς τὰ ἄσματ' αὐτῶν ποιητῶν τῆς, τὰ ἄνθη τῶν κήπων τῆς καὶ τὰ βλέμματα τῶν γυναικῶν τῆς!

* *

Ὁ ἀπὸ Ζακύνθου μέχρι Μεσολογγίου πλοῦς εἶνε μονότονος· ἐπὶ ὥρας δὲν βλέπω ἄλλ' ἢ θάλασσαν καὶ βουνά— τὰ βουνὰ τῆς Ρούμελης. Καὶ τέλος ἐκεῖ εἰς βάθος λιμνοθαλάσσης ἐπιπλέοντα, μόλις ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων διακρίνω τοὺς οἴκους τοῦ Μεσολογγίου, καὶ ἀνυπομονῶν παρασκευάζομαι πρὸς νέαν καὶ ὀριστικὴν ἀποβίβασιν ἐν τῇ ξηρᾷ μετὰ πενθήμερον ταξειδίον.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΞΙΝΗΣ.

Ἐφημερικὴ καὶ νεανικὴ ἡλικία ΤΟΥ ΓΛΑΔΣΤΩΝΟΣ

Συνίεμα καὶ τέλος· ἰδὲ σελ. 577.

Β'.

Ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ.

Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τοῦ Λυκείου, τῷ 1827, ὁ Γλαδστων ἐδιδάχθη ἐπὶ διετίαν ὑπὸ ἰδίου διδασκάλου, τοῦ διδάκτορος Τοῦρνερ, βραδύτερον ἐπισκόπου Καλκούτσας. Ὁ ἀναγνώστης δὲν ἐλησμόνησε βεβαίως ὅτι ὁ τοσάκις ὑπουργεῦσας τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Ἀγγλίας δὲν ἔμαθε τὰ μαθηματικὰ ἐν ἔτον. Διὰ τοῦ διδασκτοῦς Τοῦρνερ ἀνεπλήρως πάσας αὐτοῦ τὰς ἐλλείψεις καὶ εἰσηλθεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ὁξωνίας ἄριστα κατηρτισμένος, διότι εἶχεν ἐκμάθει τὴν ἀλγεβραν, τὰς κωνικάς